

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТИ МӘЖІЛІСІНІҢ
Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т
МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Астана, Парламент Мәжілісі
20 __ жылғы «__» _____
№ _____

010000, Астана, Мажилис Парламента
«__» _____ 20 __ года

2023 жылғы 26 сәуірде жарияланды

**Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі
Ә.А. Смайыловқа**

ДЕПУТАТТЫҚ САУАЛ

Құрметті Әлихан Асханұлы!

Президенттің «Жаңа Қазақстан: жаңару және жаңғыру жолы» атты халыққа жолдауы аясында қойған бірінші міндеті – халықтың табысын арттыру және теңсіздікті төмендету. Ең алдымен, бұл жалақыдағы теңгерімсіздікті жою.

Сонымен қатар, Үкіметтің еңбекақы төлеу мәселесінде қабылдайтын шешімдері көбінесе іріктелген сипатқа ие, олар өртті сөндіру қағидаты бойынша жұмыс істейді және оның нәтижесінде осы салада тепе-теңдіктің болмауына әкеп соқтырады.

Сонымен қатар, бүкіл жалақы жүйесін біркелкілікке келтіруге кедергі болатын бір ғана маңызды дәлел бар - ол қаржылық қорларының жетіспеушілігі.

Мәселен, бастапқыда факторлы-балдық межелік (бұдан әрі - ФБМ) енгізуге негізделген еңбекақы төлеудің жаңа жүйесі жергілікті атқарушы органдардың 2021 жылғы 1 шілдеден бастап, ал орталық мемлекеттік органдардың 2022 жылғы 1 қаңтардан бастап үш жыл ішінде соған **кезең-кезеңімен** ауысуын көздеді.

Алайда, мұнда кейбір ерекшеліктер орын алып, соның нәтижесінде сегіз мемлекеттік орган ФБМ-ға кезеңдерді ескермей толық көлемде көшті. Бұл ретте Президенттің тапсырмасына сәйкес еңбекақы төлеудің жаңа жүйесін енгізуге функционалдық талдауды жалғастыру жүргізілмеді, тиісінше мұндай таңдаманың нақты негіздемесі жоқ.

ФБМ енгізудің мемлекеттік қызметке тартуын арттыруға, кадр құрамының тұрақтылығын қамтамасыз етуге **және ең бастысы, мемлекеттік органдардың мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізуге** әсері жоқтығы туралы Ұлттық экономика министрлігі мен Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің жауаптарынан туындайды.

ФБМ-ға көшу және әлуетті органдарда еңбекақы төлеуді ретке келтіру мәселелері шешілмеген, бұл олардың басшыларының нақты тәсілдер болмаған жағдайда жалақы мен үстемеақыны іріктеп көтеруді бастауға ұмтылысын тудырады.

Мұндай жағдайларда келесі қадам қазіргі уақытта **жалақы мөлшерін өз бетінше анықтау құқығы берілген** Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі және соттармен ұқсастығы бойынша бірыңғай еңбекақы төлеу жүйесінен әлуетті одағын толық шығару жөніндегі ұсыныс болуы мүмкін.

Квазимемлекеттік сектордың (бұдан әрі – КМС) еңбекақы төлеу мәселелері кез-келген реттеуден тыс қалып отырады. **Араласпау саясатын** ескере отырып, мұнда негізсіз мемлекеттік шығындарға әкеп соқтыратын бірыңғай тәсілдер мүлдем жоқ.

Депутаттар Үкіметтің квазимемлекеттік секторды реформалау бойынша жүргізіп жатқан жұмысын қолдайды, оның шеңберінде «Kazakh Invest» АҚ, «QazTrade» сауда саясатын дамыту орталығы» АҚ және табыс әкеле алмайтын және негізінен мемлекеттік қаражат есебінен қаржыландырылатын басқа да ұйымдар мемлекеттік кәсіпорындар болуға тиіс.

Алайда, КМС осындай экономикалық емес ұйымдарының еңбекақы төлеу мәселелерінде қазірдің өзінде ФБМ-ға сәйкес еңбекақы төлеу жүйесімен салыстырылатын бірыңғай және ашық тәсілдерді қамтамасыз ету қажет. Бүгінде бізде тағы бір көрініс бар – ол бюджет қаражаты есебінен жұмыс істейтін ұйымдар еңбекақы төлеу мәселелерінде ел бюджетіне нақты табыс әкелетін ірі экономикалық ұйымдарға бағдарланған.

Квазимемлекеттік секторды дамыту мәселелері жөніндегі заң жобасы ағымдағы жылы Мәжілістің қарауына енді келеді. Сонымен қатар, қазірдің өзінде жекелеген ұйымдардың жалпы ережелерінен алып тастау тәсілін қолдану мүмкін болатынын атап өтуге болады.

Мұндай ерекшелік мемлекеттік бюджеттен тікелей қаржыландырылмайтын бюджеттен тыс қорлар болуы мүмкін, бірақ олардағы негізгі төлеушісі мемлекет болып табылады. ӘМСҚ және МӘСҚ өз қызметін комиссиялық сыйақы есебінен жүзеге асырады және де оның мөлшерін Үкімет айқындайды.

Мұнда елеулі келіспеушіліктер орын алады. «Акционерлік қоғамдар туралы» Заңның нормаларын басшылыққа ала отырып, Директорлар кеңесі мемлекеттік органдарда тиісті лауазымдар үшін ФБМ белгілегеннен едәуір асатын лауазымдық жалақының мөлшерін айқындайды. Бұл қордың меншікті қаражаты кем дегенде **дұрыс емес** болып көрінеді деген дәлел.

Құрметті Әлихан Асханұлы!

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, «АМАНАТ» партиясының фракциясы үкіметтің еңбекақы төлеудің шын мәнінде бірыңғай жүйесін құру жөнінде елеулі жұмыс жүргізу қажеттігін талап етеді.

Бұл ретте барлық секторларда: мемлекеттік, азаматтық және квазимемлекеттік, сондай-ақ мемлекеттік билік тармақтары бойынша еңбекақы төлеудегі салыстырымдылықты қамтамасыз ететін лауазымдардың ашық, түсінікті және әділ иерархиясы баяндалатын бірыңғай тізілімді құрудан бастау қажет.

Мұндай тізілім азаматтар мен билік арасында сенімсіздік туындамауы үшін қоғамға түсінікті және қолжетімді түрде ашық болуы керек.

Бұл жұмысты бір рет орындағаннан кейін, бірлік қағидатын бекіту қажет, ол санаттардың біреуі бойынша кез-келген өзгерістер бүкіл жүйеде өзгерістерге әкелуі керек екендігін болжамдайды.

Мұндай тәсілдер әрбір адамды қандай да бір кемсітусіз еңбегі үшін сыйақы алуға құқығы бар екендігі туралы Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабының нормаларының сақталуын қамтамасыз етеді және әрбір азамат иерархияның әділетті екенін және әкімшілік ресурсы бар органдар мен ұйымдар бойынша нақты өзгерістер болмайтынын түсінетін болады.

Бұл жұмысты жүргізу үшін бір ай ішінде қызметкерлер мен жұмыскерлердің үш одағы бойынша кейіннен ағымдағы жылдың соңына дейін бірыңғай тізілім мен бірыңғай еңбекақы төлеу жүйесін әзірлей отырып, қадамдық іс-қимыл жоспарын әзірлеу қажет деп санаймыз.

Мемлекеттік органдардың ақпараттық ресурстарын барынша жұмылдыру арқылы жұмыстың барлық кезеңдерінің ашықтығы мен оның нәтижелерін жұртшылық үшін қайта түсіндіру қажет.

Өз кезегінде, «AMANAT» партиясы фракциясының депутаттары осы жұмысты талқылауға, ұсыныстарды дайындауға және жалпы алғанда мониторинг өткізуге белсенді қатысуға дайын.

Құрметпен «AMANAT» фракциясының депутаттары:

М. Такиев
Т. Савельева
Ж. Сүлейменова

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ

Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т

МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Астана, Парламент Мәжілісі

20 __ жылғы «__» _____

№ _____

010000, Астана, Мажиліс Парламенті

«__» _____ 20 __ года

Оғлашен 26 апреля 2023 года

**Премьер-Министру
Республики Казахстан
Смаилову А.А.**

ДЕПУТАТСКИЙ ЗАПРОС

Уважаемый Алихан Асханович!

Первая задача, которая была поставлена Президентом в рамках Послания народу «Новый Казахстан: путь обновления и модернизации» – это повышение доходов населения и снижение неравенства. И в первую очередь – это устранение дисбаланса в заработных платах.

Вместе с тем, решения, которые принимаются Правительством в части оплаты труда зачастую носят точечный характер, работают по принципу тушения пожара и в итоге приводят к отсутствию сбалансированности в этой сфере.

При этом есть лишь один весомый аргумент, который становится препятствием для приведения всей системы оплаты труда к единообразию - это недостаточность финансовых ресурсов.

Так, первоначально новая система оплаты труда, основанная на внедрении факторно-бальной шкалы (далее - ФБШ), предусматривала переход местных исполнительных органов с 1 июля 2021 года, а центральных государственных органов **поэтапно** с 1 января 2022 года в течение трех лет.

Однако тут же последовали исключения, в результате которых восемь государственных органов перешли на ФБШ в полном объеме без учета поэтапности. При этом продолжения функционального анализа внедрения новой системы оплаты труда согласно поручению Президента не последовало, соответственно и четких обоснований такой избирательности нет.

Ситуацией о фактическом влиянии внедрения ФБШ на повышение привлекательности госслужбы, обеспечение стабильности кадрового состава **и, самое главное, влиянии на достижение целей и задач государственных органов** никто не располагает, что следует из ответов Министерства национальной экономики и Агентства по делам государственной службы.

Не решены вопросы перехода на ФБШ и упорядочение оплаты труда в силовых органах, что порождает желание их руководителей в условиях отсутствия четких подходов инициировать точечные повышения зарплаты и надбавок.

В таких условиях следующим шагом может стать предложение по полному выходу силового блока из единой системы оплаты труда по аналогии с Агентством по регулированию и развитию финансового рынка и судьями, которым в настоящее время **предоставлено право самостоятельно определять размеры заработной платы.**

Остается вне всякого регулирования в вопросах оплаты труда квазигосударственный сектор (далее – КГС). С учетом **политики невмешательства** здесь совершенно отсутствуют единые подходы, что влечет необоснованные государственные затраты.

Депутатами поддерживается проводимая работа Правительства по реформированию квазигосударственного сектора, в рамках которой такие организации, как АО “Kazakh Invest”, АО "Центр развития торговой политики "QazTrade" и другие, которые не могут приносить доход и в основном финансируются за счет государственных средств должны будут стать государственными предприятиями.

Однако в вопросах оплаты труда таких неэкономических организаций КГС уже сейчас необходимо обеспечить единые и прозрачные подходы, сопоставимые с системой оплаты труда согласно ФБШ. Сегодня же мы имеем другую картину – организации, функционирующие за счет бюджетных средств в вопросах оплаты труда ориентируются на крупные экономические организации, приносящие реальные доходы в бюджет страны.

Проект закона по вопросам развития квазигосударственного сектора поступит на рассмотрение Мажилиса в текущем году. При этом уже сейчас можно отметить, что применение подхода по исключению из общих правил отдельных организаций скорее всего останется.

Таким исключением могут стать внебюджетные фонды, которые напрямую не финансируются из госбюджета, но основным плательщиком в них является государство. Свою деятельность ФСМС и ГФСС осуществляют за счет комиссионного вознаграждения, размер которого определяется Правительством.

Здесь и происходят серьезные перекосы. Руководствуясь нормами Закона «Об акционерных обществах» Совет директоров определяет размеры должностных окладов, которые значительно превышают те, что установлены ФБШ для соответствующих должностей в государственных органах. Аргумент, что это собственные средства Фонда выглядит по меньшей мере **не корректным.**

Уважаемый Алихан Асханович!

Учитывая изложенное, фракция партии «АМАНАТ» настаивает на необходимости проведения Правительством серьезной работы по построению действительно единой системы оплаты труда.

При этом начать необходимо с построения единого реестра, где будет изложена прозрачная, понятная и справедливая иерархия должностей, обеспечивающая сопоставимость в оплате труда во всех секторах: государственном, гражданском и квазигосударственном, а также по ветвям государственной власти.

Такой реестр в понятной и доступной форме должен быть открыт обществу, чтобы не возникало недоверия между гражданами и властью.

Единожды проведя эту работу, необходимо зафиксировать принцип единства, который будет предполагать, что любые изменения по одной из категорий должны будут влечь за собой изменения по всей системе.

Такие подходы обеспечат соблюдение норм статьи 24 Конституции Республики Казахстан о том, что каждый имеет право на вознаграждение за труд без какой-либо дискриминации и каждый гражданин будет понимать, что иерархия справедлива и точечных изменений по органам и организациям, имеющим административный ресурс, не будет.

Для проведения этой работы считаем необходимым в течение месяца разработать пошаговый план действий по трем блокам служащих и работников с последующей разработкой единого реестра и единой системы оплаты труда до конца текущего года.

Необходимо максимально задействовать информационные ресурсы государственных органов, а также проработать возможность открытости всех этапов работы и ее результаты для общественности.

В свою очередь, депутаты фракции партии «АМАНАТ» готовы принять активное участие в обсуждении, подготовке предложений и мониторинге проведения данной работы в целом.

С уважением Депутаты фракции «АМАНАТ»:

**М. Такиев
Т. Савельева
Ж. Сулейменова**